

YUMURTA TAVUKLARINDA BAZI YAPAY TÜY DÖKTÜRME PROGRAMLARI

Doç. Dr. Ahmet ÇAKIR
Doç. Dr. Sümer HAŞİMOĞLU
Prof. Dr. Ayhan AKSOY
A.Ü. Ziraat Fakültesi

Evcil kümes kanatlıları erkek ve dişi farkı olmaksızın yaranan ve eskiyen tüylerini her yıl yenilerler. Bu, normal bir olaydır ve «Tüy Dökümü» diye bilinir. Yüksek verimli tavuklar genellikle 12-14 aylık bir verim döneminden sonra tüy değiştirmeye başlarlar, çoğu kez de tüy dökümü boyunca yumurtlamaya devam ederler. Ancak, bu devredeki verim çok düşük olur. Bazı tavuklar ise 8-10 aylık bir verim döneminden sonra tüy dökerler. Bunlar genellikle düşük verimli olanlardır. Bu nedenle, bazen tüy dökümü bir seleksiyon faktörü olarak kullanılır ve erken tüy dökenler sürüden çıkarılırlar. Başka bir anlatımla, eğer tüy dökümü kendi gidişine bırakılmışsa, erken tüy dökenler ikinci dönemde elde tutulmazlar.

Tüy dökümünden sonraki dönem 40 haftaya değin devam eder. Bir yıllık birinci dönem düzeyinde olmamakla beraber yumurta veriminde sürü ortalaması % 70'e ulaşabilir. Genel olarak iyi bir sürüde, ikinci dönemde, birinci dönemin aynı zaman aralığında üretilen yumurtanın % 80 i kadar yumurta elde edilir. Örneğin ikinci dönem 40 hafta olarak alınırsa, bu 40 haftada üretilen yumurta sayısı birinci dönemin ilk 40 haftasında üretilenin % 30 i düzeyinde olur. Batı standartlarına göre 40 haftalık ikinci dönemdeki yumurta verimi 160-170 arasında değişir.

İkinci dönemde yumurtalar daha iri olduğundan, yumurta-ya büyüklüğüne göre değer biçilen yer ve ülkelerde bu durum tüy dökümü lehine ekonomik bir avantaj sağlar. Ayrıca, A.B.D.i koşullarında 0-22 haftalar arasındaki civciv-piliç büyütme gi-

derleri, tüy dökümü boyunca bir tavuk için yapılan giderden yaklaşık iki kat daha fazladır. Her Őey dikkate alındığında ikinci dönemde bir yumurtanın maliyeti birinci dnemdekiinden biraz daha düşük olmaktadır. Buna karŐılık, ikinci dönemde ve özellikle tüy dökümü sırasında ölüm oranı yükselmekte, kümesler daha düşük kapasite ile çalıŐmakta ve tüy dökümünden elde edilen sonuçlar her zaman aynı doğrultuda ve olumlu olmamaktadır. Ancak tüm bunlara karŐın, yumurta tavukculuğu yapan iŐletmelerin yaklaşık % 30 u tavuklarda tüy dökümüne olanak sağlamaktadırlar. Hatta bu iŐletmelerde tüy dökümü yıllık üretim programlarının olağan bir parçası kabul edilmektedir.

Yurdumuzda tüy dktrmenin gelir sağlayıcı bir uygulama olabileceğini gösteren bir çok belirtiler vardır. Bunlar; civciv fiyatlarının çok yüksek olması ve 0-22 hafta arasında 8-10 kg. yem tüketildiği dikkate alındığında civciv-piliç dönemi yem giderlerinin fazlalığıdır. Ayrıca, civciv döneminde ölüm oranı çok yüksektir ve yumurta fiyatları da mevsimlere göre önemli ölçüde deęiŐiklikler göstermektedir. Bütün bunlar tüy dökümünü ve tüy dökümünden sonraki dönemin denenmesini gerektirebilecek nitelikte olan etkenlerdir.

Tüy dökümünün kendi seyrine bırakılması bu devreyi uzatır. Kendi gidiŐlerine bırakılan tüy dökümlerinin 3-4 aylık bir sreye sığdığı görülmektedir. Bu kadar fazla zaman kaybına neden olmamak için tavuklarda tüy dökümünü hızlandıracak bir takım önlemler geliŐtirilmiŐtir. Yapay tüy döktürme yöntemleri de diyebileceğimiz bu yöntemler aŐaęıda sıralanmıŐtır.

1— Kimyasal maddeler verme

a) Hormon (Progesteron v.s.)

b) Mineraller (Yüksek düzeyde iyot)

2— Su, yem ve iŐięi sınırlandırma

3— Düşük protein ve enerjili rasyonlar kullanma.

Bunlar içerisinde ikinci gruptakiler en basit olanlarıdır ve herkes tarafından uygulanabilecek özelliktedirler. Bu nedenle burada yalnız uygulanması kolay olan ikinci gruptaki konular üzerinde durulacaktır.

Tüy dkmnnı baŐlatmak ve hızlandırmak için en geçerli uygulamalardan birisi hayvanların bir süre a bırakılmaları-

dır. Bu işlemin su verilmeyerek desteklenmesi istenilen sonuca daha çabuk ulaşmayı kolaylaştırır. Tüy dökümü sırasında günlük aydınlık süreyi 10 saatin altına düşürmek ve 8 saat dolaylarında tutmak çok faydalı olur. Su ve yem kısıtlaması ile ilgili işlemlerin uygulanması çok kolay olmakla beraber ışık kısıtlaması tam kapalı kümesler dışında sorun yaratır. Tam kapalı kümeslerde yapay ışıklandırma ile istenilen şekilde ve sürede aydınlatma yapılabilir.

Su, yem ve ışık kısıtlamalarının herbiri tek tek ya da bunların değişik kombinasyonlarını içeren yapay tüy dökürme programları vardır. Burada bunların hepsinin tartışmasını yapma olanağı yoktur. Bu nedenle, A.B.D.nde yaygın olarak uygulanan programlardan sadece üçünü vermeye çalışacağız.

1— Klasik yapay tüy dökürme programı

Bu program Tablo-1 de özetlenmiştir. Ancak, tabloda belirtilenlere şunları da eklemek gerekir.

- a) Başlangıçtan tüy dökümü tamamlanıp yeniden yumurta rasyonuna başlayıncaya kadar tavuklara yiyebildikleri kadar kireçtaşı verilmelidir. Yani bu dönem içerisinde önlerinde sürekli olarak kalsiyum kaynağı bulundurulmalıdır.
- b) Onuncu günden sonra tavuklar hiç bir şekilde tam gün aç bırakılmamalıdır.
- c) Damızlık tavukculuk yapılıyorsa tüy dökümü 1-2 hafta daha uzun tutulmalıdır.

2— Washington yapay tüy dökürme programı :

Bu programın detayı Tablo-2 de verilmiştir. Bunlara ilave olarak klasik tüy dökürme programında kalsiyum kaynağı için belirtilen hususların burada da geçerli olduğunu vurgulamak gerekir.

3— Dane yem kullanarak yapay tüy dökürme programı :

Bu program «Kaliforniya Programı» olarak ta bilinir. Uzun bir açlık devresinden sonra yine uzun bir süre sadece dane yem vermeyi içermektedir. Su kısıtlaması yapılmadığından özellikle sıcak bölgeler veya mevsimlerdeki tüy dökürmeler için çok uygun bir programdır. Böylece dehidrasyon olasılığı azalmış olur.

Tablo 1— Klasik Yapay Tüy Döktürme Programı

Gün	Yemleme Şekli	Su	Işık
1			
2	Yem Verilmez	Verilmez	
3	Yumurta ırkları 4.5 kg/100 tavuk	Et ırkları 6.8 kg/100 tavuk	Verilir
4	Verilmez	Verilmez	
5	3. gündeki gibidir	Verilir	
6	Verilmez	Verilmez	
7	3. gündeki gibidir	Verilir	8 saat
8	Verilmez	Verilmez	
9	3. gündeki gibidir	Verilir	
10. gün-	Sınırlı yemleme yapılır. Tam yemlemede		
den 60. güne kadar	verilenin % 75 i kadar yem verilir		Verilir
61	Yumurta rasyonunu ile yemleme	Damızlık rasyonunu yemleme	14—16 Saat

Tablo 2— Washington Yapay Tüy Döktürme Programı

Gün	Yemleme şekli	Su	Işık
1	Değişiklik yok	Verilir	
2			
3	Yem verilmez	Verilmez	
4		Verilir	
5	Yumurta ırklarında 7.7 kg/100 tavuk düze- yinde yem verilir ve bu yemleme verim % 1 oluncaya kadar devam eder, sonra normal	Et ırklarında 3.6 kg/100 tavuk dü- zeyinde yem verilir, bu yemleme ve- rim % 1 oluncaya kadar devam eder,	Verilir 8 saat
50	yemlemeye geçirilir	sonra normal yemle- meye geçirilir	14-16 Saat

Yaklaşık olarak 7-10 gün kadar aç bırakılan sürünün dış görünüşü çok kötüdür. Buna rağmen anormal bir ölüm oranı yoksa bu program olduğu gibi uygulanmalıdır. Ölüm oranı artarsa biraz yem verilebilir. Bu program boyunca aynen diğer iki programda olduğu gibi tavukların önlerinde sürekli olarak kalsiyum kaynağı bulundurulmalıdır.

Tablo 3— Dane yemle yapay tüy döktürme programı

Gün	Yemleme şekli	Su	Işık
1 den 35. güne kadar	Değişiklik yok		
36. günden 45. güne kadar	Hiç yem verilmez		
46.günden 60-70. güne kadar	Yiyebildikleri kadar mısır, buğday veya sorgum kırması verilir	Verilir	Uygulanan ışıklandırma programı bırakılır veya 8 saat ışıklandırılır.
61—68	Yumurta rasyonu ile tam yemleme	Verilir	14—16 Saat